NK Superschaak 2018

Geschieddatum: 19-5-2018

NK Superschaak 2018 ..... **1**
Opening 4
Het speelmaterieel 5
Rob - Jop 5
Prijsuitreiking 9
Slotwoordje door Henk 9
Schaakinstinkt is aan te leren 9
Nabeschouwing 10
De nieuwe standaardset voor NK's? 10

Het 15e Open NK Superschaak 2018

Het 15e Open Nederlands kampioenschap Superschaak wordt gehouden in Leiden op **zaterdag 19 mei** 2018 (pinksterzaterdag).

Aanmelden kan via www.superchess.nl.

Het toernooi begint om 12:00 uur. Vanaf 11:30 uur is aanmelden in de zaal mogelijk, mits er nog plaats is. Gelieve u zo snel mogelijk aan te melden, de speelruimte is beperkt. **Let op: De locatie is anders dan in vorige jaren.**

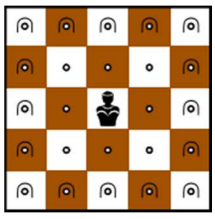
In het kort:

Locatie:	"De Brink", Kastanjelaan 6, 2351 ND Leiderdorp.	
Datum:	19 mei 2018	
Tijd:	11:30 – 12:00 uur	inschrijving
	12:00 uur	start 1e ronde
	circa 17:45 uur	prijsuitreiking
Speeltempo:	20 minuten p.p.p.p.	
Spelregels:	Volgens het aangepast NK-Reglement (zie de superschaak-website en hierna)	
Prijzengeld:	Geldprijzen afhankelijk van het aantal deelnemers. Speciale prijs voor de beste jeugdspeler!	
Inschrijfgeld:	10 euro, onder 18 jaar 5 euro. Betaling in de zaal.	

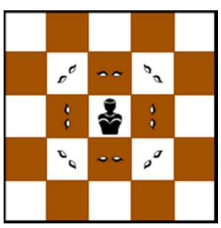
De stukken

Bij het 15e Open NK Superschaak wordt, net als bij het 12e, 13e en 14e Open NK, gespeeld met per persoon twee extra superschaakstukken. Een keuze kan gemaakt worden uit twee van de volgende stukken:

- de Keizerin (gaat als Toren of Paard),
- de Prinses (gaat als Loper of Paard),
- de Veteraan (gaat als Koning of Paard, kan niet schaak of mat staan),
- de Raadgever (gaat als Koning of Loper, kan niet schaak of mat staan), en
- de Femme Fatale (kan niet slaan, maakt non-agressief).

Zetmogelijkheden Femme Fatale

De Femme Fatale maakt non-agressief (slaan is dan niet mogelijk)

Aangepast Reglement

Wit en Zwart zetten om de beurt een superschaakstuk in door vervanging van een gewoon schaakstuk, en herhalen dit een keer, op de manier zoals in het NK-Reglement is vermeld. De twee overblijvende superschaakstukken en de vervangen schaakstukken komen naast het bord en blijven beschikbaar voor de promotie.

Na de procedure van het inzetten mag Zwart twee superschaakstukken op de achterste rij onderling van plaats verwisselen. In dat geval doet Wit hetzelfde, zodat de stelling weer symmetrisch wordt. Hiermee is de beginstelling bereikt.

Opening

Dit toernooi lukte het om op tijd te beginnen. En geen sekonde te laat!
De opening werd uiteraard door Fred verricht.

*en daar ben ik óók blij om omdat hij dit zo goed en vooral **origineel** doet*

Op luide toon nam hij het woord. Dit keer trok hij als volgt van leer:
“Dit is alweer het 15e NK. Ergens tussen het 5e en het 15e NK zal Henk het vermoeden hebben gehad, dat ie er geen miljonair mee kon worden!”

Wat zeg je op zo’n uitspraak? Zo’n bewering? Misschien wel insinuatie?
Henk gaf zelf het gepaste antwoord: “Miljonair in de geest, hè!”

Ik zeg vaak dat verdienste niet altijd in geld kan of mag worden uitgedrukt. Veel zaken en handelingen hebben een intrinsieke waarde. Die daarmee op een hoger waarderingsnivo gelegen zijn en geldelijke waarden overstijgen.
Maar ik sluit niet uit dat Henks vastberadenheid eens beloond zal worden. Maar niet geldelijk. Noch geestelijk. Maar wel histories.
Toch de man die onversaagd als realisator van de Superschaakstukken aan zijn missie volhield.
Toch de man die niet in de toekomst kijken kon maar met stug vertrouwen zijn stukken inzette.
En uiteindelijk dan toch de man die het misschien wel, misschien niet meer meemaakte dat zelfs de meeste verstokte fanatikus moest erkennen dat het klassieke schaak de remisedood gestorven was. En zich moest vastklampen aan het feit dat de volwaardige opvolger allang in de praktijk beproefd was. En het berouwde dat hij niet eerder had willen inzien dat juist de starste orthodoksie het meest aan vernieuwing toe is.

Heel optimisties werd er verkondigd:
“U wordt geacht de regels en de stukken te kennen. Er liggen foldertjes...”
Hij zei niets over onreglementaire zetten. Jammer, want er zou alle aanleiding toe blijken te zijn. Of juist wijs?...

Om iedereen tegen iedereen te laten spelen moesten er dus zeven ronden worden gespeeld.
Het speeltempo werd op 20 minuten per partij gesteld. Hoog, maar rechtvaardig.
Een partij zou dus hooguit 40 minuten (min één sekonde) kunnen duren. Er zou dan een pauze van vijf minuten kunnen worden gehouden, maar de meeste partijen zouden ongetwijfeld al eerder klaar zijn.

Het speelmaterieel

In de uitgangsstelling werden op een 8x8-bord vijf paren Superschaakstukken geplaatst. Elk paar bestond (uiteraard) uit een wit en het bijbehorende zwarte stuk. Uit de volgende vijf Superschaakstukken konden er in het voorspel vier worden gekozen: Prinses, Keizerin, Veteraan, Raadgever, Femme Fatale.

Uitleg werd er niet gegeven. Daarvoor werd naar het velletje aan beide zijden (*voor- en achterkant*) van de borden verwezen.
Zelfs dat hoefde volgens mij niet, want ieder zou inmiddels toch wel de stukken herkennen en de loop ervan weten?

Voor verslaglegger Rob stak één partij boven alle andere partijen (die hij ooit (op een NK) had gespeeld) uit:

Rob - Jop

Rob tegen Jop. Altijd boeiend volgens Rob, al was het alleen maar dat het Rob opvalt dat er iemand is die bijna net zo lang nadenkt als hij en dan ook nog eens goede zetten doet. Hier heeft Rob bewondering voor. Iemand die in toch zo'n korte tijd het wezen van een wildvreemde stelling weet te doorgronden en dan ook nog eens ondogmatiese zetten durft te spelen... Voor Rob iemand die zijn titel * waard is!

* *niet die van schaakmeester maar van Superschaakkampioen*

Hoewel ik niet zúlke bijzondere partijen gespeeld heb (*hadden we maar met de Joker, de Magiër of de Engel moeten spelen*), wil ik het begin van mijn partij tegen Jop wel in dit verslag opnemen, en wel omdat ik **TOTAAL VERRAST** was door de openingsopzet van deze meester.

Schaakmeesters nemen het schaakspel heel serieus en hun vakmanschap bestaat er mijns inziens voornamelijk uit dat ze geen slechte zetten doen. Zetten die een of ander al dan niet kritiek veldje prijsgeven of dit niet voldoende *überdecken* worden zonder meer als funest verworpen. Zetten die de veiligheid van de eigen koning niet langer onvoorwaardelijk kunnen waarborgen worden als uitwassen van amateuristiese lichtzinnigheid bekritiseert. Een zet die in enig opzicht een verzwakking van de eigen pionnenstelling inhoudt wordt zonder pardon als taboe of zelfs zondig gezien (*die zondigt namelijk tegen gezonde schaakprincipes*).

Maar deze meester speelde op de 3e zet een zet die tegen alle drie bovengenoemde uitgangspunten zondigde. En toch was hij goed! En wel omdat hij het veld f4 voor zijn loper veroverde maar vooral omdat hij zelfs het doldrieste (g5-g4) dreigde met stukwinst. Dat Jop ook nog 5...h7-h5 speelde en na zijn 8e zet 9...f7-f5 dreigde maakte mijn verbazing niet kleiner... en mijn bewondering des te groter!

Aan de ene kant heb ik spijt dat ik op de 1e zet de toren op h1 verving door een Superschaakstuk. Ik ging ervan uit dat een meester in paniek raakt wanneer hij niet kort kan rokeren, of dan op zijn minst ontdaan is.
Aan de andere kant zie ik nu dat een meester wel degelijk zijn eigen weg kan gaan en in staat tot oorspronkelijk nadenken is. En dat er tenminste één Nederlandse meester is die zich aan de invloed van Euwe lijkt te hebben onttrokken. Dit inzicht heb ik aan Jop te danken.

De voorzetten waren als volgt:

V1. Psh1 V2... Vb8 V3. Fg1 V4... Rc8

Hierna ruilde Jop de Femme en de Veteraan om. De beginstelling werd hiermee:

T, F, R, D, K, L, V, Ps

1. g2-g3 d7-d5 2. Lf1-h3

De uitgegleden lopervariant. Rob gebruikt dit truukje om de voorkomen dat de tegenstander twee pionnen in het centrum krijgt. Zwart kan niet meer (e7-e5) spelen omdat hij anders zijn Raadgever verliest en beperkt zich tot één zetje met zijn e-pion:

2. ... e7-e6

Onderbreekt de vis-à-vis-opstelling / Gegenüberstellung van wits loper en zwarts Raadgever. Heeft wit nu wat bereikt? Misschien. Maar de prijs is hoog. Na de natuurlijke ontwikkelingszet 3.Vf3 zou zwart een pionnevorkje op g4 kunnen krijgen. En zo zou zwart ook gaan dreigen.

3. Vg1-f3 g7-g5 !!

Na bijna twee minuten nadenken gespeeld. Dat Jop echt nadacht leidde ik af aan zijn merkwaardige houding: met het hoofd diep verzonken in beide handen steunde hij met zijn ellebogen op het tafeltje. Het kan ook zijn dat hij wegdroomde en in een flits (van inzicht?) 3...g7-g5 speelde, maar gezien zijn volgende samenhangende spel moet er een Dieper Plan zijn bedacht.

Ik ben zo vrij om twee uitroeptekens aan zijn zet toe te kennen: ik vind het een buitengewoon goede zet. Schaaktechnies maar ook schaakpsychies.
Zwart kan sowieso niet rokeren en mag dus alleen daarom al zijn konings-vleugel ongestraft "verzwakken". Maar het verzwakken van de pionnenstruktuur resulteert wel in een bedreigend overwicht op de koningsvleugel, en daar woedt de strijd.
Dat Jop als schaakmeester dit zelf allemaal inziet en zich niet door verouderde dogma's laat leiden is voor mij een nog groter kompliment waard.
Hij krijgt echter niet nog een uitroepteken omdat hij deze zet tegen de grootste aanhanger ter wereld ervan speelde. Dit feit kende Jop niet. Had hij het wel

geweten, dan had ik voor het eerst van mijn "schaakkarrière" een tegenstander drie uitroeptekens voor een zet van hem gegeven.

Ik zal Jop eens vragen wat hij van 1.c4 g5 vindt (*hij mag ook schriftelijk antwoorden*). Als hij het al kent. En anders zou er volgens een Fred een boekje met "maar liefst" 75 partijen van ene Lonsdale onlangs verschenen zijn. Kan ie zich erin verdiepen. En zijn schaaklessen erop afstemmen. Want àls dit de weerlegging van het Engels is...

Overigens heb ik rond 1990 ongevraagd een boekje The Killer Grob gekregen, van Fred. "Grob" is de naam van de opening 1.g2-g4.
Waarschijnlijk omdat hij zag dat ik toch niet meer te redden was en dat als ik in de vroege opening toch zo graag g2-g4 of g7-g5 speelde, ik dit beter goed en volgens "het boekje" kon doen. Na talrijke komputeranalyses ben ik ervan afgestapt. Met kunst- en vliegwerk zou wit remise moeten kunnen houden. Niet het uitzicht waarvoor ik een bepaalde openingsvariant wil spelen.

4. d2-d4

Rob werd optimisties: hij had precies een halve minuut minder nagedacht dan zijn tegenstander die ook nog eens aan zet was. Had die het zo zwaar? Of zou zijn berouwtijd zijn ingegaan?

4. ... **Vg8-f6** (na ruim een minuut)
5. c2-c3

Rob is opeens overdreven voorzichtig. Hij wilde eerst 5.e4 doen, maar zag dat na 5...dxe4 6.Vxe4 Vxe4 7.Psxe4 Dxd4 of (Psxd4) met pionverlies zou volgen.

5. ... **h7-h5 !** (nog 15 m)

Na TWEE minuten denken gespeeld. Jop had nu al VIJF minuten voor de eerste vijf zetten van de partij verbruikt. Dit was de andere reden naast de brutaliteit van de opmars van zijn randpion waarom Rob zo vrijpostig was het volgende te noteren:
"Hij is gek geworden: ben ik in hem gevaren?!"

6. g2-g4

Normaal gesproken de lievelingszet van Rob. Maar hier werd ie met afkeer gespeeld: het was een gedwongen, verdedigende zet! Rob had nu 4,5 minuut denktijd verbruikt.
Een verdedigende zet als de profylaktiese terugtocht Lh3-g2 was nauwelijks beter geweest. Na 6...g4 (*prachtige zet*) moet wits Veteraan naar g1 terug, omdat op 7.Vf3-f4 Lf8-d6 volgt en op 7.Vf3-h4 Lf8-e7).

6. ... **h5xg4**

Na een kleine halve minuut gespeeld. Rob had het positionele 6...h4 verwacht: zwart schuift de koningsvleugel dicht en heeft daar een prettig overwicht èn een steunpunt voor zijn loper die onder omstandigheden van d6 naar f4 zou kunnen gaan.

7. Lh3xg4 **Lf8-d6** **8. Psh1-g2** (nog 12 m)

Rob was druk aan het nadenken geslagen, want het is moeilijk een goed plan te bedenken. Hij wil met zijn Prinses naar h3 om zwarts pion op g5 onder druk te zetten.
Op het voor de hand liggende 8.e2-e4 was 8...Ld6-f4 gevolgd en de deze loper is onaantastbaar.

8. ... **Vf6-g6 !** (nog 11.41 m)

Weer een zet waar goed over nagedacht was. Rob had hem niet gezien. Het is een onwaarschijnlijke zet, maar hij maakt de weg voor zwarts f-pion vrij.
Na (f7-f5) dreigt de pionvork (g5-g4) en wit verliest een loper.

Maar dit zou een unikum zijn: binnen tien zetten nota bene een zwartspeler die alle drie zijn koningsvleugelpionnen minstens twee vakjes naar voren schuift.
Als er één reden is waarom men Superschaak zou moeten spelen, dan is het wel de originaliteit waarmee partijen kunnen worden opgezet (*niet alleen vanuit de uitgangsstelling voor het voorspel, maar juist vanuit de beginstelling*).

9. h2-h4 !? (nog 11.20 m)

Rob voelt zich in het nauw gedreven. Hij merkt nu ten overvloede dat hij een scherpe * speler tegenover zich heeft zitten.

** zowel in de betekenis van "helder, alert" als in die van "aanvalslustig"*

9. ... **h5xg4** (nog 11.03 m) **10. Psg2-e3 !?** **f7-f5**

Daar is de doorslaggevende krachtzet dan.

11. Lg4-h3	**Psh8-f7**	**12. Dd1-d2**	**Fb8-d7**
13. Vf3-g5 ?!	**Fd7-f6**	**14. Fb1-d3** (nog 1.08 m)	**f5-f4**
15. Vg5-g4	**f4xe3**		

Wit staat nu veel materiaal achter. Enkele zetten later vertelde Jop Rob dat zijn vlag was gevallen.

In zekere zin een pijnlijke partij voor Rob, maar ook een hele mooie: zoals zwart met zijn drie pionnen op de koningsvleugel naar voren optrok...
Rob komplimenteerde Jop hier uiteraard mee.

Prijsuitreiking

Jop werd weer 1e. Of hij als uithangbord (*of boegbeeld*) Superschaak daarmee een goede dienst bewijst kan ik niet beoordelen. Fijn dat een schaakmeester Superschaak zo serieus neemt, maar als die steeds maar 1e wordt... Wie durft er dan nog mee te doen?

De einduitslag was:

1. Jop Delemarre 7
2. Rob Stolzenbach 5 1/2
3. Evert Jan Karman 4 1/2
4. Jan Smit 3 1/2
5. B.Schelhaas 3
6. Jeroen van Eijk 2 1/2
7/8. Frank van Kreveld / Peter Blommers 1

Slotwoordje door Henk

Pas nà het toernooi mocht Henk wat zeggen, niet ervoor - dat was Freds spreektijd – en ook niet tijdens het toernooi: toen mocht eigenlijk niemand praten.
Henk zei blij te zijn dat het NK elk jaar doorgaat, Hij sprak van een harde kern die heel trouw was.

Schaakinstinkt is aan te leren

Hij – wie anders – stelt als realisator en uitgever van de Superschaakstukken elke keer zijn stukken beschikbaar.
Maar liever zie ik dat men zijn eigen stukken meeneemt: uit respekt voor de uitgever ervan en om hem (en indirekt mij) met gesjouw te ontlasten.
Bovendien raakt men zo aan de stukken gewend, of zelfs gehecht (*zoals bij mij*). Het voordeel van eigen bezit is dat men **nìet** “spelenderwijs” zijn nivo hoeft te verhogen: als men maar vaak genoeg de eigen stukken uitstalt en zich kon-centreert op de funktie ervan, werkt dit diep in het onderbewustzijn door en raakt de loop of de funktie van het stuk hierin verankerd.

En juist in noodsituaties maakt men onbewust van dit onderbewustzijn gebruik. Het rationele “boven”bewustzijn wordt dan verdrongen door het onderbewuste en dit funktioneert blindelings, zonder dat de drager ervan zich dit bewust is. Het verrassende resultaat zal zijn dat men zonder na te denken veel beter in noodsituaties als tijdnood speelt.

Denk nou weer niet: “Wat een fantast is die Stolzenbach toch...” (*hoewel hij dat wel degelijk is*), want niemand minder dan Henk heeft ooit gezegd:
“Je moet het op je ruggemerg kunnen spelen.”
“Ruggemerg” klinkt niet als “hersenkwab”, maar meer als “hersenschors”, de plaats waar de onbewuste aansturing van lichaamsfunkties plaatsvindt. Henk zei dit naar aanleiding van een partij waar weer eens onenigheid over de Joker was ontstaan. Je moest volgens Henk vaak nog te veel nadenken over de gang van dit eigenaardige stuk. Dit kwam de speelsnelheid niet ten goede en zorgde voor onduidelijkheid tijdens de partij. Voor een soepele inzet van de Joker moest je zo vertrouwd zijn met dit stuk dat je er eigenlijk niet meer bij hoefde na te denken, in die zin dat je onbewust wist hoe het stuk zich gedroeg en dat je alleen nog maar bewust over het gebruik hiervan hoefde na te denken (*in takties of strategies opzicht*).

Onbewust (!) heeft Rob een tijdje geleden enkele markante Superschaak-stukken op zijn eettafel gezet: de Engel, de Magiër, de renpion en de Superpion (*of Diagonaalsuperpion, hierover ligt hij nog met Henk in de klinsj*).
Door voortdurend - zij het niet onafgebroken - oogkontakt verwacht hij dat er een zekere vereenzelviging optreedt, precies zoals Bomans in een van zijn verhaaltjes beschrijft: een koncertpianist ging de avond ervoor in zijn piano slapen om volledige vereenzelviging met zijn instrument te bereiken.
Of Bomans als fantast gold weet ik niet, maar als hìj, de nuchtere rationalist, dit soort zaken al opschreef: waarom zou ìk het dan niet mogen? (*ook gezien het verschil in literair nivo*)

Nabeschouwing

Elk van onze toernooien brengt verrassingen met zich mee. Na afloop kunnen we die rustig bespreken. Zelfs een routinetoernooi als het NK Superschaak is geworden is hier na al die jaren niet van gevrijwaard gebleven.
Ondanks de stukken op het bord. Ondanks de spelers aan het bord. Ondanks de wedstrijdleider ver van het bord.

De nieuwe standaardset voor NK’s?

Voor zover ik het kon beoordelen leek er geen voorkeur voor een bepaald Superschaakstuk te bestaan. En ook geen afkeer. Zelfs de ekscentrieke Femme Fatale lijkt inmiddels, na twee jaar, zijn status van buitenissigheid te hebben verloren en een algemeen geaksepteerd Superschaakstuk te zijn geworden (*en misschien wel een geliefd Superschaakstuk, in ieder geval bij sommigen; Jop liet zich twee jaar geleden nog in kritiese – maar milde - termen over dit stuk met een speciale funktie uit*).

Evert Jan zei in zijn partij tegen Rob dat hij “per se met de femme” wilde spelen, maar dacht in de 2e ronde dat de Femme Fatale als een Engel alle kanten op kon fladderen: nee, twee vakjes per zet, meer niet.
Of zoals Fred hem toen instrueerde: “De meeste femmes fatale zijn geen engelen.”

Vandaar dat Evert Jan voorstelde om de volgende keer de Engel in te zetten. Fred wist echter hoe ondoorgrondelijk Gods wegen en die van zijn engelen zijn en vreesde (terecht) nog meer rumoer tijdens de partijen. Zelfs Rob keurde dit voorstel af: ook hij was bang dat hij meer tijd aan het korrigeren van zijn tegenstanders dan aan de partij zelf kwijt zou zijn. Geruststellend voegde hij eraan toe dat hij merkte dat de Femme Fatale als bijzonder stuk inmiddels wel ingeburgerd was, dus die kon wel weer worden ingezet. Maar de Engel en de Joker waren nog een stap te ver (*hoewel dit zijns inziens de spektakulairste en verdienstelijkste stukken zijn*).

Dat de Amazone al een tijd niet meer meedeed, vond men niet zo erg, ook Jop niet. Rob hield zijn mond. De Amazone is een fantasties stuk. Schrikbarend, als je even niet oplet, maar fantasties als je van aanvallen houdt.

de Amazone is letterlijk een dame te paard, oftewel een stuk dat als een dame en als een paard gaat; zéér krachtig dus!

Fred vond de huidige samenstelling “evenwichtig”, zoals hij zei.

koning	+	loper	=	Raadgever
koning	+	paard	=	Veteraan
paard	+	loper	=	Prinses
paard	+	toren	=	Keizerin
(paard)	+	(dame)	=	(Amazone)

Rob acht de kans niet groot, dat de ècht eksotiese stukken de komende generaties algemeen ingang zullen vinden, zoals de Engel (*beschermt de eigen stukken)*, Magiër (*verlamt de tegenpartij*), Joker (*neemt de laatste zet van de tegenstander over*), Draak (*kan twee stukken tegelijk slaan*), Nymf (*springende loper die op de verste rij zijn/haar koning onkwetsbaar maakt*) en de reservisten (*stukken die **tijdens** de partij pas ingezet / opgezet worden*).

Maar de “reguliere” Superschaakstukken zouden wellicht al binnen een of twee generaties verplicht in elke serieuze schaakpartij zijn. Zullen we dit nog meemaken???

Ik zie een nieuw meesterwerk * in het verschiet liggen: *Van amateur tot meester. Niet in FIDE-schaak maar in Superschaak*.

* *als Jop als schaakmeester en leermeester eraan meewerkt*

Euwe zal / zou zich vereerd voelen dat de titels van twee van zijn grootmeesterwerken voor de volgende fase van schaak wordt gebruikt: *Amateur wordt meester* en *Van huisschaker tot clubschaker*.
Of hij dit bewust meemaakt is voor mij de vraag. Of hij er gelukkig mee zou zijn ook, maar minder: ik denk van wel. Iemand die zo veel leerboeken over het schaken heeft geschreven (*misschien wel meer dan ik schaakverslagen*) zal het alleen maar toejuichen als er nog meer over schaken te schrijven valt. En met een kleine vijftig Superschaakstukken zouden hier nog vele levens aan besteed kunnen worden (*met of zonder superkomputers*).